

řeči neslušné neb trestuhodné volá jej maršálek k pořádku. Za tím účelem může maršálek řečníka přerušiti a se svolením sněmu, volal li ho opětne k věci neb k pořádku, slovo mu odníti.

Každý člen sněmu může na nejvyšším zemském maršálku žádati volání k věci neb k pořádku, o čemž rozhoduje maršálek buď sám buď odvolaje se k sněmu.

VI. Hlasování

Po skončení porad se hlasuje, hlasy dlužno podati osobně. Každý člen má stejný hlas, maršálek hlasuje jen, jde-li o volby. K platnému usnesení třeba, by byla přítomna polovice všech poslanců a by pro návrh hlasovala absolutní většina přítomných. Při rovnosti hlasů je návrh zamítnut. Hlasování děje se zpravidla pozdvižením ruky nebo povstáním, je-li však výsledek pochybným neb žádá-li za to aspoň 20 členů, hlasuje se dle jmen,

VII. Doložití sluší, že petice smí sněm přijati jen pokud jsou podány některým poslancem a že sněm nesmí přijímati žádných deputací a že chce-li sám vyslati k císaři deputaci, musí dosíci dříve nejvyššího schválení.

Řád jednacích soudní viz Řád soudní, exekuční a jednacích.

Řád jednacích úřadu patentového viz Úřad patentní.

Řád německých rytířů (Ordo equitum Teutonicorum).

I. Dějiny.

Vznik řádu rytířů německých spadá v dobu křížových výprav; jeden zbožný Němec založil okolo r. 1128 v Jerusalemě dům pro poutníky a věnoval ho k přijímání nemocných a potřebných poutníků německých, po němž nadace řeholí svatého Augustina se řídící a později řád jméno »bratří německého domu v Jerusalemě« měl. Brzo vstoupilo více německých rytířů jako t. zv. špitální bratří v tento řád, aby hájili nemocnici (hospic), poutníky i svaté město, a hospic sám těšil se štědré podpoře německých knížat. V třetí válce křížové za dobývání Akky (r. 1190) zřídilo několik bremských a lübeckých poutníků v čele jistého Siegebranda před Akkou stany, aby tam ošetření došli jejich krajané, kteréžto stany Bedřich, vévoda švábský, když se k tomuto podniku přidružili též němečtí bratří špitální, vzal do své zvláštní ochrany a jež přetvořily se ve špitální spolek, který bullou papeže Klimenta III. ze dne 6. února 1191 uznán byl jakožto samostatný řád špitální. V březnu r. 1193 po společné poradě vynikajících velmožů z poutnické družiny a království Jerusalemského přeměnilo se špitální bratrstvo v řád rytířský, jehožto stanovy potvrdil papež Innocenc III. r. 1199. Dle těchto stanov přijímali se jedině Němci šlechtického rodu za rytíře řádové, kteří musili složit tytéž tři sliby jako mnichové a nadto zavázati se ku stálému boji s nevěřícími a k ošetřování nemocných a chudých; jejich odznakem byl bílý plášť s černým křížem. Vnitřní organizace řádová byla blíže stanovena později r. 1292 generální kapitulou v Benátkách. Jako hlava řádu jednal generální kapitulou zvolený velmistr, též mistrem řádovým zvaný, jemuž byla přidána řádová kapitula a pět vrchních úředníků a to: velkokomtur, velmistruv to zástupce, který také, když řád později stal se suverenním, řídil vztahy k cizím státům; nejvyšší maršálek jakožto nejvyšší velitel ve válce; dozorce nad řádovými nemocnicemi, jemuž svěřen dohled nad těmito; řádový správce, jenž měl bdíti nad hospodářstvím řádu a pečovati o výzbroj a oblek rytířů; posléze nejvyšší pokladník jakožto správce řádového pokladu. Državy řádové byly rozděleny na provincie (baleje), tyto na komturaty za předsednictví zemských komturů čil

zemských mistrův. Bullou papeže Honoria III. (z 15. prosince 1220) nadán byl řád dalekosáhlými výsadami. Prvním velmistrem zvolen r. 1198 Heřman Walpoto z Bassenheimu, který na území u Akky vévodou Bedřichem švábským mu darovaném dal vystavěti hospic s chrámem, kdežto hospic jerusalemský dále podřízen byl velkokomturovi. Akka zůstala hlavním sídlem řádu až do r. 1291, kteréhožto roku po pádu Akkony a po ztrátě veškerých držav na východě hlavní sídlo přeloženo bylo do Benátek. Rychlé rozšíření po evropském území má děkovati řád německý štědrosti světských knížat, jižto věnovali mnoho rozsáhlých zemí řádu, takže již za čtvrtého velmistra Heřmana ze Salce (1210—39) zastínil janovský i templářský řád, kteréžto řády jediné na slovanském východě, ve skandinávské říši a v zemích jazyka romanského podržely převahu. První německá provincie byla založena kolem r. 1207 v Hessensku, brzy za ní následovaly baleje získané v Rakousích, Solnohradsku, Uhrách, Duryňsku, Trevíru atd., v jichž čele byl vždy jeden zemský komtur, a tyto všechny baleje kromě italských a řeckých byly podřízeny mistru německému stojícímu pod velmistrem. Německý řád zúčastniv se podmanění pohanských Prusů, šířil se dále a dále, když mu bylo smlouvami v letech 1226 a 1228 učiněnými zabezpečeno vlastnické držení veškeré země, jižto dobude na Prusích a když se mu formálně postoupila země kulmská a dobřenská. Císař Bedřich II. propůjčil velmistroví pro jeho osobu i jeho nástupce hodnost říšského kurfiřta, čímž nabyl řád suverenity. Když se přeložilo sídlo řádu do Marienburku v Prusku (1309) a když se řád přičinil o podporování vzdělanosti a mezinárodního obchodu, dosáhl co do svého rozšíření ve XIV. a zvláště počátkem XV. věku kulminačního bodu; řádové državy táhly se od řeky Odry až k zálivu Čudskému a příjmy řádu páčily se na 800.000 marek. Než již v polovici století XV. zapletl se řád v dlouholetou, 13 let trvající, válku s Poláky, jež skončila mírem toruňským (1466), učinivši velmistra polským vasalem; řád pozbyl polovice svých pruských držav. Velministr Albrecht Braniborský vešel s králem polským Zikmundem r. 1525 v Krakově v úmluvu, kterouž posavadní řádová země uznána byla dědičným vévodstvím. Dalších ztrát doznal řád reformací, kdy některé baleje přešly k protestantismu; tak ušlo mu r. 1562 Livonsko a brzy potom Hessensko. Po té záležel řád německých rytířů ze 12 balejí u výměře plošné 40 čtver. mil a majících 88 tisíc obyvatel; hlavní sídlo bylo za Karla V. přeloženo do Mergentheimu ve francké baleji. Na říšském sněmu augšpurském a na velké kapitule v Nekarsulmě rozhodnuto, že se řád přeloží do Uher hájit hranic proti Turkům; toto usnesení neprovedlo se sice, avšak tomuto záměru děkuje 4. pluk rakouské pěchoty »Hoch- und Deutschmeister« svůj vznik. Německý řád pozbýval časem svého praktického významu, a býval jen ještě zaopatřovacím ústavem mladším synům knížecích a starošlechtických rodin. Napoleonské války uspíšily jeho zánik v Německu, takže po té jenom v Rakousku a Nizozemí existoval. Mírem lunevillským byl totiž řád německých rytířů v Německu sekularisován (posvětštěn) a řezenským dekretem ze dne 24. dubna 1809 a vídeňským mírem r. 1815 v Německu úplně zrušen. Mír břetislavský ze dne 26. prosince 1805 stanovil dědičnost velmistrovské důstojnosti dle prvorozenství toho prince rakouského domu, kterého císař k ní určí; od té doby úřad velmistra německého (tento titul stal se za velmistra arcivévody Karla [r. 1618—1624] oficielním) býval vždy některému rakouskému arcivévodovi udílen. Císař František I. pro-

hlásil dekretem z 8. března 1834, vzdav se zároveň dispozičního práva mírem břetislavským mu zaručeného, řád »za samostatný duchovně vojenský ústav« ve svazku bezprostředního císařského léna jsoucí. Tímto dekretem byly na velké kapitule 27. května 1834 do Vídně svolané nové stanovy pro řád navrženy a patentem ze 28. června 1840 vyhlášena ona nařízení z nich, jež se vztahují na státo- a soukromoprávní poměry řádu a jeho členstva. Podle nového statutu zvolený velmistr arcivévoda Maximilian navrátil řád původnímu jeho účelu, dav opět zříditi ženské kláštery pro ošetřování nemocných a chudých a pro bezplatné vyučování děvčat, jakož i konventy německého řádu ku vzdělání řeholního duchovenstva řádového. K rozvoji ještě utěšenějšímu přivedl řád arcivévoda Vilém, r. 1863 za velmistra zvolený, který založil ústav t. zv. marianů k dobrovolnému vykonávání vojenské služby nemocniční ve válce, jenž postavoval 40 polních zdravotních kolon. R. 1886 obdržel řád papežský indukt, že netřeba řádovým rytířům skládati slavné, nýbrž pouze jednoduché sliby, aniž by tento indukt byl na újmu nějak ostatním právům, výsadám a povinnostem řádových rytířů; tento indukt nevztahuje se na kněze řádové. Nástupcem arcivévody Viléma, jenž skončil dne 29. července 1894, o důstojnosti německého velmistra jest arcivévoda Evžen. Sídlem velmistrovským jest nyní Vídeň.

II. Vnitřní organisace.

Jak již nahoře pověděno, jest řád německých rytířů samostatným duchovněrytířským institutem, jsoucím ve svazku bezprostředního císařského léna. Náčelník řádu má titul: »velmistr řádu německých rytířů«. Velmistři mají před nastoupením svého úřadu a při každé změně v osobě zeměpánově žádat pro sebe a pro celý řád o udělení léna zeměpánem a je, nebyli-li výslovně od toho dispensováni, slavnostně přijati. Považují se za rakouská duchovní knížata a požívají přednost přede všemi duchovními i světskými knížaty, jejichž knížecí důstojnost jest mladší nežli doba prvního založení německého řádu. Rytíři a kněží řádoví dle svých řádových slibů pokládají se za řeholníky, podléhají jen v záležitostech řádových představenému řádovému, kterému přísluší kárati zanedbávání zvláštních povinností k řádu převzatých na sebe vstoupením do řádu. V každé jiné příčině podřízeni jsou členové řádu úřadům, jimžto podle svých ostatních poměrů jsou podrobeni. Německý řád dělí se na velkokapituláry, rytíře profesní a čestné. Za profesního rytíře německého řádu může býti přijat každý z německé a rakouské šlechty, kdo se může vykázati 8 předky a jest katolického vyznání; čestné rytířstvo tvoří německá katolická šlechta, jež zaplatí 1500 zl. vstupného a ročně 100 zl. přispívá. Řádovým odznakem jest pro tyto tři třídy černě emajlovaný, stříbrný na okrajích zlatý kříž pod modrou přilbou se zlatým hledím, červenou výplní a pěti péry, z nichž prostřední má na sobě upevněný prsten, jímž provlečená stuha z černého hedvábí tento odznak na krku drží; vedle toho nosí se černý, osmihranný kříž s bílým okrajem na prsou.

III. Zvláštní právní poměry německého řádu.

§ 3 pat. ze dne 28. června 1840 byla německému řádu, co se týče spravování jeho movitého i nemovitého jmění veškerá práva vyhražena a veškeré povinnosti uloženy, jež každému soukromému vlastníkovu podle zákonů a zemských ústav příslušejí; nelze však jeho nemovité statky ani kapitály náležející ku kmenovému jmění bez zeměpanského schválení ani

zastaviti ani zciziti. Řádu se ponechává na vůli, aby ve všech provinciích rakouského mocnářství své movité i nemovité jmění bez překážky rozmnožoval. Členové v řád vstoupivší zůstávají v užívání svého jmění a mohou skrze jednání mezi živými svým majetkem nakládati, avšak musí si při darování, které přesahuje obnos 300 dukátů, dříve svolení velmistra vyžádati (§ 10 tamtéž). Žádný člen řádu nemůže na se vzíti poručenství nebo rukojemství, pokud mu to není povoleno velmistrem následkem dispensace od zákonů řádových. Poslední pořízení a darování na případ smrti členů řádu německých rytířů jsou neplatna, neudělí-li k tomu německý velmistr buď zvláštního svolení aneb neudělil-li členovi řádu vůbec práva činiti poslední vůli. Toto dovolení může býti členovi řádu uděleno jen za jeho živobytí, nikdy se však neodepře, leč by tu byly zvláštní důvody. Poslední pořízení, která už byla učiněna před vstoupením do řádu, jsou jen tehdy platna, dostal-li zůstavitel vstoupiv do řádu, od německého velmistra povolení činiti poslední pořízení. Vrchní hlava řádu, chce-li činiti poslední vůli, žádá valnou kapitolu řádu za zmocnění. Zemře-li vrchní hlava nebo člen řádu bez platné poslední vůle, případně jeho vlastní jmění řádu; jen nepominutelným dědicům jeho musí se povinný podíl jim na každý způsob náležející vyplatiti (§§ 10, 11 tamtéž).

IV. Poplatky.

Dle § 6 shora citovaného pat. z r. 1840 jest pokládati statky německého řádu co do daní i všech jiných státních i provincialních břemen za stejné se statky světskými. Německý řád jest také povinen platiti poplatkový ekvivalent (p. s. 106, *B, e*) (vým. min. fin. ze dne 30. března 1852 č. 17.071); naproti tomu jest však movité jmění trvale věnované dobrovolné službě zdravotní řádu v míru i ve válce osvobozeno od poplatkového ekvivalentu (vým. min. fin. ze 6. listopadu č. 33.823). Vzhledem k činnosti německého řádu pro dobrovolnou službu zdravotní ve válce i míru byly týmž vým. finanč. min. ze dne 6. listopadu německému řádu ještě jiné poplatkové úlevy přiznány; tak jsou stvrzenky o přijetí sbíraných peněz a příspěvků příznivců, jakož i o vydaných podporách, dále i případné listiny, v nichžto konstatuje se přijetí osoby mezi příznivce přímým nebo nepřímým poukazem na příspěvek, konečně prohlášky osob za příznivce kolku prosty. Totéž osvobození přináležejí také jednacím knihám německého řádu a korespondenci jeho s veřejnými úřady kromě soudního řízení, ovšem jen co se týče svrchu řečené dobrovolné zdravotní služby. Min. kultu a vyučování uznalo a vyslovilo výnosem ze dne 27. února 1876 č. 1410, že německý řád nemá zapravovati ze jmění jsoucího v jeho majetku příspěvek na náboženskou matici stanovený zák. ze dne 7. května 1874 č. 51 ř. z.

Řád odhadní pro nemovitosti.

Předpisy pro odhad nemovitostí v řízení exekučním (a též i konkursním, § 33) upravuje nyní min. nař. z 25. července 1897 č. 175 ř. z. (t. zv. Realschätzungsordnung).

I. 1. Zřízení znalců: Znalce zřizuje jednak soud exekuční jednak vrchní zemský soud.

a) Exekuční soud zřizuje stálé přísežné znalce (Schätzleute) pro odhad domů, prostředních a menších hospodářství lesních a polních a pro odhad průmyslových podniků na takových nemovitostech zřízených.